NR. 146, SEPTEMBER 2026 ISSN 1395-674

NYT FRA LOKALHISTORIEN

UDGIVET AF LOKALHISTORISK SELSKAB FOR BRØNSHØJ, HUSUM OG UTTERSLEV

'Fy og Bi' var berømte i Danmark, i Europa og det meste af verden i 1920'erne. De var det første komikerpar på film og de tjente rigtig godt. Den lange af dem hed Carl Schenstrøm. Han blev født i Utterslev, byggede hus i Utterslev og døde i Utterslev. Læs side 26.

Emdrup Søgårds historie

af Merete Pedersen

Som vi kan læse i Henning Skinnerups artikel, var den første ejer af Søgården Christen Andersen, født i landsbyen Hammershøj i Jylland mellem Randers og Viborg (deraf navnet) i 1760.

Han købte i 1801 en gammel gård i Emdrup Landsby. Landsbyen bestod af nogle få gårde, der lå mellem den nuværende Emdrupvej og sydsiden af Søborghus Rende ved nuværende Lundedalsvej. På dette tidspunkt var det blevet besluttet at Emdrup Mark skulle udskiftes, og ved udskiftningsplanen fik Christen Andersen Hammershøj tildelt marker omtrent i området mellem nuværende Lersø Parkallé, Bolandsvej, Emdrupvej og Strødamvej.

Gården stod færdig i 1807 og blev anlagt med fire længer i mur og bindingsværk, og haven blev anlagt efter alle kunstens regler efter en plan udarbejdet af Landhusholdningsselskabet.

Kort med Lyngbyvej og Emdrupvej, der krydser hinanden. Søgård ligger ned til Lersøen, der dengang i 1848 var åbent vand.

Erindringer bevaret

På Søgården dyrkedes korn, der blev brugt i et brændevinsbrænderi, og affaldsproduktet, der fremkom ved destillering af alkoholen (bærmen) blev brugt som foder til gårdens køer, og mælken blev solgt i København.

Gården gik i arv i tre generationer, og heldigvis skrev den fjerde generation, Harald Peter Juulmann Hammershøj (1889-1937), sine erindringer, hvor han fortæller om sin familiehistorie. Harald Hammershøjs søn, Christian Hammershøj, stillede beredvilligt disse erindringer og familiefotos til rådighed for Karen Andersen, forfatter til flere artikler om Søgården, udgivet af Østerbro Lokalhistoriske Forening.

Harald fortæller i sine erindringer om første generation på gården, nemlig sin oldefar Christen Andersen Hammershøj (1761-1841) og oldemor Else Andersdatter fra Øster Hassing i Vendsyssel (død 1835).

Gården skulle efter udskiftningen ligge ned til Lersøen (dengang også kaldet Rørsøen) og kom derfor til at hedde Søgården, selv om Lersøen på dette tidspunkt mere var et sumpet moseområde end en sø.
Senere i 1815 blev Lersøen inddæmmet med dosseringer og sluser ved Lyngbyvej og ved Lygten Kro på Nørrebro, da den skulle være ferskvandsreserve for København.

Den nye Søgård fra midten af 1800-tallet, malet i 1904 af Hans Knudsen (1865-1947).

Harald har hørt sin familiehistorie fra sin bedstefar, anden generation på gården, Peter Christian Hammershøj (1795-1867), og bedstemor Juliane Eleonore (født Tolstrup og fra Skive) (1807-1899). (se fotos s.7). Bedstemoderen var i huset på Vintappergården ved Lyngby, da hans bedstefar mødte hende.

Gården moderniseres

Gården blev ombygget, da Haralds bedstefar overtog den i 1841 efter Christen Andersen Hammershøjs død, og der foretages en stor ombygning og modernisering midt i 1800-tallet.
Maleriet viser den nye gård set fra Lersøen. Den samme udsigt til gården kan man få fra Strødamvej om vinteren, når der ikke er blade på træerne i det kommunale parkanlæg, anlagt fra gården ned mod Strødamvej i 1950'erne.

Maleriet viser gården, som den så ud, da Harald var 15 år. Det var nok blevet bestilt til minde om gården, efter at den var blevet solgt til Københavns Kommune i 1894. Familien blev boende på gården indtil 1906, nu ikke som ejere, men med Haralds far, Peter Christian Hammershøj, som forpagter, hvorefter familien flyttede i villa i Charlottenlund.

Sommergæster fra København

Harald fortæller også levende om sin egen lykkelige opvækst på gården og sine forældre, tredje generation på gården, Peter Christian Hammershøj (1843-1922) og mor Emilie Christine, født Juulmann (1852-1933). Moderen var fra København, datter af malermester Juulmann, der havde boet på gården "på sommerlejlighed".

Familien Hammershøj havde gennem alle generationer sommergæster fra København, hvor familien rykkede sammen, for at velstående københavnere kunne tilbringe sommeren på gården. Dette førte til et ægteskab med en kvinde (moderen), der ikke var fra Emdrup landsbyen.

Da Harald blev døbt i 1889, var familien samlet til et familiebillede taget foran stuehuset i haven mod syd. Billedet viser en familie med overskud, der spiller kroket som adspredelse. Emilie Christine er i midten med dåbsbarnet, og bagved står faderen.

På dette billede fra Haralds dåbsfest er to af tjenestepigerne med på billedet. De arbejdede i huset som kokkepige og stuepige. Den ene til venstre er Sine Jensen, som omtales kærligt i Haralds erindringer

Stilfærdige mennesker

Vi har også en beretning om livet ved århundredskiftet i Emdrup by, fortalt af handelsgartner og lektor Frode Sørensen (1886-1964) *(Et Tilbageblik, udgivet i Anledning af Emdrup Grundejerforenings 35-års Stiftelsesfest den 22. November 1936).*

Her beskrives alle de mennesker, der boede i Emdrup og i det nuværende Ryparken, da Frode Sørensen var barn. Han skriver: "Fornemt tilbagetrukken, med en allé fra Emdrupvejen til gården, lå Søgaard over mod Lersøen; der boede nogle stilfærdige mennesker, der hed Hammershøj."

Smeden i Emdrup o. 1885. "Samlingsstedet for Byens Børn var Smedens og Hjulmandens Gaard; det var ogsaa Nyhedscentral, for der skete ikke meget i Egnen som Ole Smed ikke vidste Besked med." (Frode Sørensen)

De indvandrede

Ved århundredeskiftet skriver han, at Emdrup var delt mellem "de, der hørte til de indfødte, som smeden og hjulmanden — brødrene Jørgensen, der var beslægtet med egnens gårdmænd på Bøllegaarden, Møllegaarden, Dyssegaarden o.s.v." og "mellem de indvandrede".
"Samkvem indbyrdes var der ikke meget af; hver hørte til sin kreds, den store bys nærhed gjorde sig gældende."

Man kan forstå, at familien Hammershøj hørte til de indvandrede, selv om de havde boet på gården i Emdrup siden begyndelsen af 1800-tallet. De giftede sig ikke med de lokale, men havde deres omgangskreds i København og omegn, hvor de også fandt et passende parti at blive gift med.

Samme år, sommeren 1889, blev der taget et andet billede af den lille Harald i centrum med familien Hammershøj med "stab" og hund, som billedet er påtegnet.

Billedet er taget på gårdspladsen, hvor tjenestefolkene, der arbejdede i marken eller med andet manuelt arbejde, hørte til. Man kan tydeligt mærke forskellen på folkene på de to gruppebilleder.

Børneinstitution

Gården blev som sagt solgt til Københavns Kommune i 1894, og familien Hammershøj flyttede fra gården i 1906. I fyrre år udlejede Københavns Kommune gården til skiftende forpagtere, der stadig fik lov at beholde et mindre stykke jord til dyrkning af grøntsager.

I 1946 besluttede Københavns Kommune at indrette en "forebyggende børneinstitution i Søgaarden i Emdrupvænge". Ombygningen blev nøje overvåget af stadsarkitekt F.C. Lund (1896-1984) i samarbejde med arkitekten Erik T. Harpøth. Der blev bygget tre nye længer i bondegårdsstil med mange fine detaljer, og stuehuset blev renoveret og indrettet med to lejligheder på førstesalen. Det stod færdigbygget i 1950.

Borgmester Sigvard Munk

Den daværende socialborgmester (1938-1956) og siden overborgmester (1956-1962), Sigvard Jensen Munk (1891-1983), flyttede ind i den ene lejlighed på første sal og boede der indtil 1963.

Sigvards datter blev siden gift med Fritz Truesen, og de boede i funktionærlejligheden over porten, da Fritz var "underformand", datidens betegnelse for varmemester eller gårdmand.

Da Fritz blev forfremmet til tilsynsførende i kommunen i 1963, måtte Fritz og hans kone flytte fra funktionærlejligheden. Men de kunne overtage overborgmester Sigvards lejlighed på første sal i stuehuset, fordi Sigvard valgte at flytte.
Fritz boede der sammen med sin kone og sønnen Henrik indtil 1984. Denne lejlighed overtog Henrik i 1984 og boede der indtil 2006, hvor varmeregningen var steget så voldsomt, at de måtte flytte på grund af udgiften. (Kilde: Henrik Truesen)

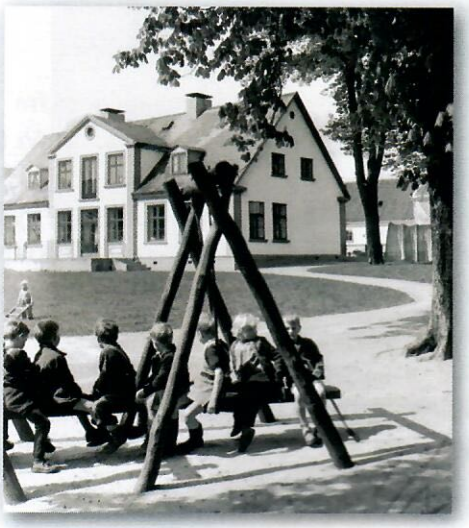
Overborgmester Sigvard Munk

Emdrup Søgård er et sted, hvor familier har boet generation efter generation, både i gamle dage og i nyere tid. Den har en spændende historie, som ikke må gå tabt, og gården bør bevares som en af de få gårde, der er tilbage i Københavns Kommune. Bispebjerg Lokaludvalg ønsker den omdannet til kulturhus, da halvdelen af lokalerne står tomme.

& & &

Merete Pedersen bor i Emdrup Vænge og er nabo til Søgården. Merete er medlem af Lokalhistorisk Selskab.

Kilde: Artikler skrevet af Karen Andersen, udgivet af Østerbro Lokalhistoriske Forening og Arkiv i tidsskriftet 2100 Ø, samt arkivmateriale samlet af Karen Andersen.

Søgård findes stadig og har i generationer været børneinstitution. Tag en smut forbi og se gården og parkanlægget med gamle træer ned til Strødamsvej.
Foto fra 1953 optaget for Børneinspektoratet. Kbhbilleder. .